

Зовнішнє незалежне оцінювання 2021 року з української мови і літератури

Схема оцінювання завдань відкритої форми з короткою письмовою відповіддю

з української мови

Бали	Критерії оцінювання	Зауваги
<p style="text-align: center;">ЗАВДАННЯ 64</p> <p>Відомий український режисер Лесь Курбас назвав свій театр суспільним парламентом. Коротко поясніть таке визначення і, спираючись на <i>текст А</i>, доведіть, що й про сучасний театр можна говорити як про «суспільний парламент».</p> <p style="text-align: right;">(3-4 речення)</p>	<p style="text-align: center;">ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ</p> <p>«Суспільний парламент» – місце, де публіка, яка належить до різних прошарків населення, формує світогляд, моральні устої, норми поведінки в соціумі. Сучасний театр <i>«...навчився відповідати на виклики часу.., у театрі мають порушувати питання.., театр – це завод, що виробляє ідеї та сенси...»</i></p> <p>Засновниця й артдиректорка «Дикого театру» Ярослава Кравченко стверджує: <i>«Ми говоримо про занепад українського села, про корупцію, про сексизм, про маніпуляції ЗМІ, про розбещення суспільства».</i> Отже, на сцені порушують значущі проблеми сьогодення, у такий спосіб намагаючись вплинути на громадську думку, спонукати глядачів бути активними у вирішенні важливих питань для майбутнього нації.</p>	
2	<p>Виконано ОБИДВІ умови, а саме:</p> <p>1) коротко пояснено, що таке «суспільний парламент» з обов’язковим акцентуванням уваги на обох складниках назви (щодо до театру):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ «суспільний» (тобто громадський, а не державний, де не політики засідають, а громада, будь-хто небайдужий, прості, звичайні люди, представники будь-яких прошарків населення) <i>Словникове визначення: 1) Який стосується суспільства. 2) Який виражає відносини, становище людей у суспільстві. 3) Створений, нагромаджений суспільством у процесі виробництва; який являє собою спільне надбання. 4) Який має, відчуває потребу жити в суспільстві, в колективі.</i> ▪ «парламент» (тобто місце, де збираються й обговорюють проблеми, вирішують їх, дискутують для покращення життя, досягнення загального блага) 	<p>Повністю виконано дві умови завдання та дотримано обсягу (3-4 речення АБО складне речення (3-4 граматичні частини)).</p> <p>Порядок надання відповіді може бути різний: визначення +</p>

	<p>Словникове визначення: 1) Законодавчий орган держави, побудований повністю або частково на виборних засадах. // перен., жарт. Про зібрання людей, що багато говорять, сперечаються. 2) Про найвищий законодавчий представницький орган конституційної держави.</p> <p>А ТАКОЖ</p> <p>2) надано ОДИН або БІЛЬШЕ аргументів з покликанням на текст А, що є логічними з погляду того, яке визначення запропонував/ла тестований/а поняттю «суспільний парламент», та очевидно, зрозуміло доводять, що й сучасному театру можна дати визначення, яке своєму театрові давав Лесь Курбас.</p> <p>Можливі аргументи (покликання) на текст А:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ театр за роки незалежності навчився відповідати на виклики часу (абзац 1); ▪ актори грають різними мовами (абзац 1) ▪ нинішній глядач не хоче споживати того, що йому вже пережували, поклали до рота й сказали, яке воно на смак (абзац 2); ▪ глядач готовий сприймати щось нове, не лише солодкі цукерки, а й гіркі пігулки, аби переосмислити певні речі, стати небайдужим (абзац 2); ▪ театр – це освітній заклад, який розвиває націю (абзац 3); ▪ вистава – процес оновлення глядача, після неї він має виходити кращим, ніж був (абзац 3); ▪ у партері збирається нація (абзац 3); ▪ театр – це завод, що виробляє ідеї та сенси (абзац 4); ▪ сучасний театр порушує важливі злободенні теми: занепад українського села, корупція, сексизм, маніпуляції ЗМІ, розбецнення суспільства тощо (абзац 4); ▪ сучасний театр голосно та чітко говорить про злободенні теми (абзац 4); ▪ глядачі розуміють біль інших, працюють над саморозвитком, їм не байдужа країна (абзац 4). 	<p>аргумент(и) АБО аргумент(и) + визначення.</p> <p>Покликання на текст А може виявлятися в цитуванні доречних фрагментів або прийнятному перефразуванні текстових фрагментів зі збереженням їхньої думки</p>
1	<p>Виконано обидві умови, АЛЕ пояснення поняття «суспільний парламент» плутане, аргументи суперечливі, плутані, без опори на текст А.</p> <p>АБО</p> <p>Виконано лише першу умову: коротко пояснено, що таке «суспільний парламент».</p> <p>АБО</p> <p>Виконано лише другу умову: є лише покликання на текст А, які доводять, що й сучасному театру можна дати таке саме визначення.</p> <p>АБО</p> <p>Виконано обидві умови, АЛЕ запропоноване визначення «суспільного парламенту» та аргументація суперечать одне одному.</p>	<p>Умову завдання виконано частково</p>
0	<p>Відповіді не надано.</p>	<p>Відповіді</p>

<p>АБО Лише наведено докази про сучасний театр, однак без використання тексту (а з огляду на власний досвід тестованого).</p> <p>АБО Наведено загальні міркування про парламент.</p> <p>АБО Наведено загальні міркування про театр як місце збору глядачів.</p> <p>АБО Наведено загальні міркування про театр Леся Курбаса або самого Леся Курбаса.</p> <p>АБО Наведено загальні міркування про людину, яка любить сучасний театр.</p> <p>АБО Створено висловлення, мовне оформлення якого унеможлиблює розуміння думки тестованого/ї.</p>	<p>немає або надано відповідь на інше питання</p>
--	---

ЗАВДАННЯ 65	ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ	
<p>Доберіть до кожного з текстів заголовки, який відображає головну думку. Один із заголовків обов'язково має бути цитатою.</p> <p style="text-align: right;">(3-4 речення)</p>	<p>Можливі варіанти заголовків:</p> <p><i>Текст А</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Театр, який відповідає на виклики часу 2) «Український театр ... навчився відповідати на виклики часу» 3) Сучасний вітчизняний театр – виробник ідей та сенсів 4) «У партері збирається нація» 5) «Сучасний храм Мельпомени має бути без нафталіну» <p><i>Текст Б</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Театр задовольняє мистецькі потреби духовно розвиненої людини 2) Театр. Ми будемо любити цей храм 3) Театр як храм краси й народження нації 4) Театр – це наше джерело духовності 5) Сучасний театр іде в ногу з часом 6) «Катедра, з якої можна багато доброго сказати світу» 7) «Театр ... прекрасний» 8) Театр – синтетичний вид мистецтва 9) «Театр передусім прекрасний тим, що охоплює всі інші види мистецтва» <p><i>Текст В</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) «Живе мистецтво ... “тут і зараз”» 2) До театру – по нові, реальні враження! 3) «До театру заходить натовп, а виходить народ» 4) Театр... «І все це наживо, по-справжньому» 5) Усі в театр! Не будь одним з натовпу! 	
	Критерії оцінювання	Зауваги
2	<p>Запропоновано прийнятні заголовки до кожного з ТРЬОХ текстів, які відповідають вимогам до цього структурного елемента. Заголовки виразно відображають ГОЛОВНУ ДУМКУ кожного тексту. При цьому ОДИН або БІЛЬШЕ заголовків є ЦИТАТОЮ / ЦИТАТАМИ.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано прийнятні заголовки до ДВОХ текстів, що відображають ГОЛОВНУ ДУМКУ, а до ОДНОГО – заголовки, що відображає швидше ТЕМУ або часткову, але все ж ВАЖЛИВУ ДУМКУ. Усі заголовки</p>	<p>Виконано умову повністю. (3-4 речення, що означає, що кожен новий заголовок – окреме речення).</p>

відповідають вимогам до цього структурного елемента. Водночас ОДИН або БІЛЬШЕ заголовків є прийнятною ЦИТАТОЮ / прийнятними ЦИТАТАМИ.

ГОЛОВНА ДУМКА **ТЕКСТУ А**

Переконати, що сучасний вітчизняний театр є актуальним, творчим середовищем, реагує на злободенні теми, відгукується на запити різних груп глядачів, виховує націю.

ГОЛОВНА ДУМКА **ТЕКСТУ Б**

Театр здатний задовольняти духовні потреби людини й прекрасний завдяки своїй актуальності й різноманіттю (універсальності).

ГОЛОВНА ДУМКА **ТЕКСТУ В**

Переконати, що в умовах зазомбованого віртуального світу варто йти в театр, де є живе, реальне, актуальне мистецтво, де можна очиститися й перетворитися.

УВАГА!

ЩОДО ХАРАКТЕРИСТИК ЗАГОЛОВКА

Заголовки мають типові ознаки до цього елемента тексту: *чіткість, виразність (афористичність), ємність, спроможність забезпечувати ідентифікацію тексту.*

Неприйнятними є заголовки:

- описові (*Про те, що сучасний театр виживе; У тексті йдеться про сучасний вітчизняний театр, який оновлюється; Автор доводить ідею, що... тощо*).
- занадто обтічні або метафоричні, що не дають змоги ідентифікувати текст (*Клієнт швидше живий. Ні, я жива! Я в серці маю те, що не вмирає!*»)

ЩОДО СИНТАКСИСУ ЗАГОЛОВКА

Із синтаксичного погляду заголовки можуть бути різними (але зазвичай стислими) за будовою:

- односкладне називне речення (наприклад: *Нове життя сучасного театру*);
- двоскладне (наприклад: *Вітчизняний театр живе й процвітає!*)
- складна конструкція (наприклад: *Вітчизняний театр живий: сумнівів немає*)

За емоційним забарвленням речення можуть бути як окличними, так і неокличними, за метою висловлювання – як розповідні, так і питальні чи спонукальні (зокрема для **тексту В**, де є II особа однини (**ти**)).

ЩОДО ЦИТАТИ

Цитата має бути відповідно оформлена (лапки): *«Освітній заклад, що розвиває націю».*

Водночас цитування може бути вписане в контекст заголовка тестованого/ї: *Сучасний театр як «освітній заклад, що розвиває націю».*

Якщо заголовки не містять указівок на текст (А, Б, В чи інший порядок), то сприймаємо такі заголовки в алфавітній послідовності (А, Б, та В)

	<p>Як виняток можуть бути кваліфіковані як належно оформлені цитати, подані з використанням способів, характерних для сучасних заголовків у ЗМІ: <i>Слава Жила: Вистава – це процес оновлення для глядача</i> або <i>Слава Жила – «Вистава – це процес оновлення для глядача»</i> або <i>Вистава – це процес оновлення для глядача, – Слава Жила.</i></p> <p>ЩОДО ГОЛОВНОЇ ДУМКИ</p> <p>Головна (основна) думка (ідея) – центральний задум автора щодо інтерпретації теми; тема (про що?) подана під авторським ракурсом, з авторською інтенцією (як і навіщо?): <i>Яку думку автор передусім протягує крізь текст, щоб її сприйняв за свою читач? У чому автор переконує читача?</i></p>	
1	<p>Запропоновано прийнятні заголовки до ТРЬОХ текстів, що відображають ГОЛОВНУ ДУМКУ, але жоден з них не є цитатою.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано заголовки до ТРЬОХ текстів, АЛЕ ці заголовки неточно, невиразно відображають головну думку. При цьому ОДИН або БІЛЬШЕ заголовків є ЦИТАТОЮ / ЦИТАТАМИ.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано заголовки до ТРЬОХ текстів, які відображають головну думку, АЛЕ всі ТРИ або ДВА заголовки НЕ відповідають вимогам до цього структурного елемента (не дають можливості однозначно ідентифікувати текст, занадто розлогі, неефективні).</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано доречний заголовок до ОДНОГО тексту, що відображає ГОЛОВНУ ДУМКУ, а до ДВОХ – які відображають ТЕМУ або якусь важливу побічну ДУМКУ. При цьому ОДИН або БІЛЬШЕ заголовків є ЦИТАТОЮ / ЦИТАТАМИ.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано прийнятні заголовки ВСЬОГО ДО ДВОХ текстів. При цьому ОДИН або ОБИДВА заголовки є ЦИТАТОЮ / ЦИТАТАМИ.</p>	Умову завдання виконано частково.
0	<p>Відповіді не надано.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано заголовки в менших кількостях та з невідповідними параметрами, що визначені для 2 балів та 1 бала (наприклад, усього один заголовок; три заголовки, але серед них два зовсім неприйнятні тощо).</p> <p>АБО</p> <p>Написане є роздумами тестованого/ї про театр узагалі та не стосується текстів.</p> <p>АБО</p> <p>Створено висловлення, мовне оформлення якого унеможливило розуміння думки тестованого/ї.</p>	Відповіді немає або надано відповідь на інше питання

ЗАВДАННЯ 66

Розгляньте таблицю, у якій схарактеризовано *тексти А, Б та В* за низкою їхніх змістових і формальних ознак.

№	Ознака тексту	Текст А	Текст Б	Текст В
1.	Спрямованість на формування громадської думки	–	+	+
2.	Наведення конкретних фактів	+	+	+
3.	Наявність елементів роздуму	–	+	+
4.	Наявність виразного експресивного забарвлення	+	–	+
5.	Чітка авторська позиція	+	+	+

Які з-поміж ознак, на Вашу думку, визначено НЕПРАВИЛЬНО стосовно того чи того тексту? Укажіть щонайменше дві ознаки у форматі: «Неправильно визначено ознаку № щодо тексту ...», обґрунтувавши кожну зі своїх позицій.

(4-5 речень)

ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ

У запропонованій таблиці НЕПРАВИЛЬНО вказано такі змістові та формальні ознаки:

текст А – ознаки 1, 3;
текст Б – ознаки 3*, 4;
текст В – ознака 2.

Неправильно визначено ознаку 1 (Спрямованість на формування громадської думки) стосовно тексту А, адже в ньому виразно простежується спрямованість автора на формування суспільної думки про те, що вітчизняний сучасний театр виживе, що він надзвичайно актуальний. Саме для цього автор наводить як власні аргументи, так і докази у вигляді думок театралів щодо ролі, специфіки сучасного театру.

Неправильно визначено ознаку 3 (Наявність елементів роздуму) стосовно тексту А, адже в ньому наведено як авторські міркування, що є контраргументами до думки тих, хто вважає, що сучасний театр не виживе в епоху цифрових технологій, так і кілька аргументів щодо ролі театру у формуванні нації, специфіки розвитку сучасного вітчизняного театру.

*Неправильно визначено ознаку 3 (Наявність елементів роздуму) щодо тексту Б. У таблиці вказано, що в цьому тесті маємо елементи роздуму, але мені здається, що це швидше текст-розповідь з наведенням ряду конкретних фактів. Якщо й можна говорити про елементи роздуму, то їх є тришки в першому абзаці.

Неправильно визначено ознаку 4 (Наявність виразного експресивного забарвлення) стосовно тексту Б, адже в ньому автор активно використовує інверсію, анафору, виразно експресивну лексику, зокрема епітети (геніальний, прекрасний), вживає книжну піднесену

	<p>лексику (катедра, храм, дійство, можновладці), перифрази (театр – театральне мистецтво), метафори (багато доброго сказати світу, повноліття нації, на сцену вийшло й кіно).</p> <p><i>Неправильно визначено ознаку 2 (Наведення конкретних фактів) стосовно тексту В, адже в ньому автор висловлює лише власне бачення театру, його ознак, сучасного світу, то емоційно перебільшуючи, то узагальнюючи. Наприклад, говорячи, що театр не закаменілий, автор не наводить ніяких конкретних прикладів, як наприклад, автори текстів А та Б.</i></p>	
Бали	Критерії оцінювання	Зауваги
2	<p>Указано щонайменше ДВІ ПРАВИЛЬНІ ОЗНАКИ у форматі: «Неправильно визначено ознаку № щодо тексту ...» й НАЛЕЖНО ОБҐРУНТОВАНО КОЖНУ З НИХ.</p> <p><i>Примітка.</i> Якщо правильно визначено дві ознаки й надано належне обґрунтування, то перелік інших ознак, який, можливо, був наведений тестованим/ою, – ІГНОРУЄМО, навіть якщо частина з них була визначена неправильно.</p> <p>АБО</p> <p>Указано ДВІ ПРАВИЛЬНІ ОЗНАКИ у форматі: «Неправильно визначено ознаку № щодо тексту ...», але НАЛЕЖНО ОБҐРУНТОВАНО ЛИШЕ ОДНУ, ВОДНОЧАС запропоновано повний перелік УСІХ ознак, що неправильно визначені в таблиці.</p> <p>АБО</p> <p>Указано ОДНУ ПРАВИЛЬНУ ОЗНАКУ з-поміж неправильно визначених у таблиці та НАЛЕЖНО її ОБҐРУНТОВАНО, а інша ознака – НЕ з переліку*, але її НАЛЕЖНО й ПЕРЕКОНЛИВО ОБҐРУНТОВАНО.</p> <p>УВАГА!</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Належним обґрунтуванням можна вважати лише конкретні вказівки на відповідний текст, приклади з тексту, покликання на якісь його фрагменти, елементи, ознаки. 2. НЕ можна вважати обґрунтуванням фрази, які є в таблиці, на зразок: <i>Неправильно визначено ознаку 1 стосовно тексту А, адже в ньому виразно простежується спрямованість автора на формування суспільної думки.</i> АЛЕ якщо після такої фрази наведена належна конкретизація з тексту, то відповідь є прийнятною. 	<p>Виконано дві умови завдання та дотримано обсягу (4-5 речень АБО складне речення (4-5 граматичних частин)).</p>

1	<p>Указано більше як ДВІ ПРАВИЛЬНІ ОЗНАКИ у форматі: «Неправильно визначено ознаку № щодо тексту ...», але ВСІ обґрунтування є НЕНАЛЕЖНИМИ. АБО Указано більше як ДВІ ПРАВИЛЬНІ ОЗНАКИ у форматі: «Неправильно визначено ознаку № щодо тексту ...», але не обґрунтовано жодної. АБО Указано ДВІ ПРАВИЛЬНІ ОЗНАКИ у форматі: «Неправильно визначено ознаку № щодо тексту ...», але НАЛЕЖНО ОБґРУНТОВАНО ЛИШЕ ОДНУ. АБО Указано ОДНУ ПРАВИЛЬНУ ОЗНАКУ у форматі: «Неправильно визначено ознаку № щодо тексту ...» й НАЛЕЖНО ОБґРУНТОВАНО ЇЇ. АБО ПЕРЕРАХОВАНО УСІ з-поміж визначених у таблиці ознак, які визначено неправильно, АЛЕ НЕ ОБґРУНТОВАНО ЖОДНОЇ. АБО Указано ДВІ ОЗНАКИ НЕ з-поміж* неправильно визначених у таблиці та НАЛЕЖНО й ПЕРЕКОНЛИВО ОБґРУНТОВАНО кожну з них.</p>	Умову завдання виконано частково
0	<p>Відповіді не надано. АБО Неправильно визначено ознаки тексту (правильно позначені в таблиці ознаки витлумачено як хибні). АБО Створено висловлення, мовне оформлення якого не дає можливості зрозуміти думки тестованого/ї.</p>	Відповіді немає або надано відповідь на інше питання

Ухвалено на засіданні предметної фахової комісії з української мови
при Українському центрі оцінювання якості освіти
03 червня 2021 р.